

Е. А. Кузнєцов

д.е.н., проф.

МЕТОДОЛОГІЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ПРИРОДИ МЕНЕДЖМЕНТУ

Дослідження методологічних аспектів розвитку менеджменту стало необхідним елементом розуміння стратегічних і тактичних тенденцій розвитку інноваційних процесів сучасного суспільства. Такі обставини сформовані пріоритетною роллю менеджменту в системі інноваційних змін, які проходять в умовах четвертої промислової революції і становлення епохи сингулярності. Крім того, виникають наукові дискусії щодо розвитку менеджерської науки, яка характеризується сьогодні процесами деякої системної невизначеності та, навіть, професійної відсталості від розвитку технологічного прогресу в питаннях їх менеджерського супроводу [3, с. 90]. Тому дослідження методологічних проблем професійної системи менеджменту саме в контексті інноваційної динаміки розвитку є особливо актуальними. В той же час, процеси інноваційної трансформації менеджменту стратегічно формують його інноваційну архітектуру в ХХІ столітті, що потребує, в першу чергу, наукового дослідження методології інноваційної природи менеджменту. Розглянемо більш конкретно деякі питання методології інноваційної природи менеджменту, стверджуючи при цьому, що професійний менеджмент має системну залежність від стратегічного розвитку науки, аналітики і практики менеджменту, що і формує, власне, його інноваційну природу і стратегічну направленість. Отже, необхідно, в цьому випадку, звернути увагу на реалізацію наступних процесів і системних факторів, які визначають природу об'єктивної інноваційної трансформації менеджменту.

Перше. Досить дивно, але до цього часу існує наукова дискусія щодо проблеми суб'єктно-об'єктної взаємодії в менеджменті, яка з позицій смислової логіки розвитку менеджменту є взаємодією виключно людей. Але існує також розширена точка зору, що під об'єктом необхідно розглядати також різні речові засоби виробництва. В цьому випадку змішуються позиції розуміння термінів «управління» і «менеджмент», які розглядаються як взаємодоповнюючі і в смисловому сенсі однотипні категорії загальної управлінської діяльності. Виникає ситуація, коли змішуються акценти точного розуміння професійної системи менеджменту, що приводить до викривленого

розуміння специфіки науки, освіти, професійного навчання і професійної практики менеджменту. А це, на нашу думку, формує цілий спектр проблем наукової і практичної невизначеності менеджменту, його штучної трансформації в сторону комплексної науки, яка сприймається в будь-якому її стані різноманітності та, навіть, сформованої «наукової ілюзії». Отже, необхідно розвести ці дві категорії, а саме «менеджмент» і «управління», оскільки розвивати науку без точного визначення її предмету і об'єкту дослідження об'єктивно не є можливим (див.: табл.1)

Табл. 1

Класифікація об'єктів управління

Типологія управління	Об'єкти управління	Формат управління (термінологічна сутність)
1-го роду	Нежива природа	Управління
2-го роду	Жива природа	Управління
3-го роду	Людське суспільство	Менеджмент

Джерело: складено автором

Таким чином, інноваційна динаміка розвитку менеджменту перш за все пов'язана з розвитком людських ресурсів і процесами капіталізації інтелектуальних людських ресурсів, насамперед, у форматах інтелектуального, менеджерського та емоційного капіталів. І саме цей факт буде на перспективу визначати інноваційну природу менеджменту саме тому, що люди своєю професійною компетентністю, креативністю і рівнем інтелекту формують основу інноваційного розвитку та його інтегральну результативність. В цьому випадку, наприклад, реалізація функції менеджменту «інновація» характеризується інноваційним розвитком професійної системи менеджменту, яка базується на розвитку базового ціннісного судження, що суб'єктно-об'єктна взаємодія в менеджменті є виключно взаємодією людей. Однак, також потребує подальшого переосмислення проблема використання термінів і категорій в професійній системі менеджменту, пов'язаних з використанням таких, наприклад, понять як управлінський процес, управлінські рішення, механізм управління тощо. Залишається проблемним питанням процес виокремлення людини і людського суспільства, які можуть також розглядатися як частина живої природи.

Друге. Відомою є думка, що технологічний прогрес розвивається більш активно і з більшою результативністю, ніж людське суспільство. Не з спростовуючи цю думку, зауважимо наступне, що проблеми інноваційного розвитку менеджменту і його адаптація для більш ефективного супроводу технологічного прогресу, особливо в умовах четвертої промислової революції Індустрія 4.0, не пов'язані напряму з усім людським суспільством, а тільки з наявністю і професійним станом менеджерської еліти. Саме справжня менеджерська еліта генерує смислові та інноваційні моделі розвитку суспільства і несе за їх результативність персоніфіковану відповідальність. В цьому випадку, менеджерські інновації мають не тільки зрівнятися по статусу з технологічними інноваціями, а і бути більш стратегічно визначальними. Тут необхідно розуміти, що формальне визначення статусу менеджменту, за відсутності в його діяльності позитивно значимих для суспільства результатів, не сприяє вирішенню системних кризових явищ, а навпаки, менеджмент сам стає кризовою проблемою інноваційного суспільства. Саме такі обставини формують нову якісну ідеологію в системі підготовки кадрів менеджменту, яка направлена на досягнення інтегральної якості менеджерської праці. Під інтегральною якістю професійного менеджменту потрібно розуміти системну адаптацію ефективності (професійний потенціал) і результативності (досягнення поставлених цілей) в процесі професіоналізації кадрів менеджменту на протязі усього часу їх використання. Досягнення такої системної адаптації є неможливою без інноваційного прогресу в науці, аналітиці і практиці менеджменту. Визначальну роль тут відіграють процеси первинної менеджерської освіти (бакалавр, магістр) і форми адаптаційної підготовки діючих кадрів менеджменту [4, с. 20-22]. Усі види професійної освітньої підготовки і подальшого спеціалізованого навчання кадрів менеджменту мають бути побудовані на основі інноваційного розвитку, в першу чергу, менеджерської науки.

Третє. Важливим ресурсом підтримки інноваційної природи менеджменту виступає стратегічне бачення і смислова логіка інноваційного прогресу (рис. 1).

Менеджмент має мати професійну спроможність формувати стратегію інноваційного розвитку як окремої організації, так і сучасного суспільства в цілому [1, с. 223-233]. Точка зору, що менеджмент є орієнтованим тільки на мікроекономічний розвиток окремої організації стає сьогодні є певним архаїзмом, оскільки важливість внутріш-

ньої організаційної роботи менеджменту немає особливого сенсу, якщо не формуються реальні фактори конкурентоспроможності, які знаходять форму реалізації у зовнішньому середовищі економічної організації. Крім того, менеджмент, який направлений на досягнення інтегральної якості, абсолютно вмонтований в соціально-економічне і соціокультурне середовище інноваційного суспільства [2, с. 58-60].

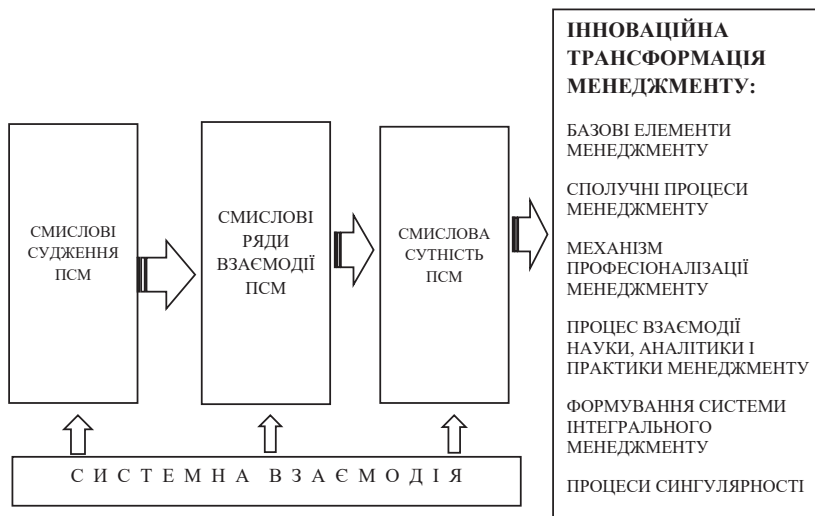

Рис. 1. Модель смислової інноваційної динаміки професійної системи менеджменту (ПСМ)

Джерело: розроблено автором

Четверте. Окремо потрібно визначити особливості інноваційної природи менеджменту в епоху сингулярності, тобто розвитку штучного інтелекту третьої, четвертої і майбутньої п'ятої хвилі розвитку (табл. 2). Враховуючи процеси, які визначають особливості взаємодії людини з машинами, що мають операційну систему штучного інтелекту періоду сингулярності, може виникнути питання появи людини кіборга, тобто коли у людей будуть вмонтовані штучні органи, наприклад, для продовження їх життя. Що тоді буде виступати в якості об'єктів інноваційного процесу – людина, чи її штучні органи, які можуть бути виготовлені без участі людини. Зрозуміло, що доводячи гарну ідею до повної досконалості, ми можемо отримати абсурдні рішення. Мова не йде про досягнення так званої «професійної чисто-

ти менеджменту», а про можливість забезпечення його динаміки інноваційного розвитку з метою отримання найкращих результатів менеджменту в пріоритетному і якісному супроводі технологічного розвитку сучасного інноваційного суспільства. Отже, потрібна системна трансформація менеджерської (управлінської) науки як головного виробника фундаментальний і прикладних менеджерських інновацій з визначенням пріоритетів її інноваційного розвитку в контексті технологічного розвитку постмодерністського суспільства.

Табл. 2

Хвилі штучного інтелекту епохи сингулярності

Хвилі штучного інтелекту	Характерні риси
Третя хвиля: штучний інтелект сприйняття	Навколишній світ буде оцифровуватися завдяки поширенню датчиків та інтелектуальних пристроїв, які будуть перетворювати реалію фізичного світу в цифрові дані, які можуть бути проаналізовані і оптимізовані за допомогою алгоритмів глибокого навчання.
Четверта хвиля: штучний інтелект автономний	Як тільки машини з операційною системою штучного інтелекту зможуть бачити і чути навколишній світ, вони будуть готові рухатися і з продуктивністю діяти в ньому. Машини зможуть не тільки зрозуміти навколишній світ, а і активно змінювати його [4, с. 11]
П'ята хвиля: штучний інтелект саморозвитку	Інтегральність усіх попередніх етапів розвитку: машини з операційною системою штучного інтелекту, системно і повно накопичуючи необхідну релевантну інформацію, зможуть її використовувати для глибокого самонавчання і відповідної реакції на проблеми фізичного світу і людського суспільства [4]

Джерело: складено автором

Таким чином, в умовах пікових форм розвитку штучного інтелекту менеджменту необхідно розробити і системно впровадити інноваційні механізми взаємодії менеджменту зі штучним інтелектом певної хвилі розвитку. Активність, інноваційність і інтелектуальність нових адаптованих систем менеджменту мають характеризуватися певною відповідністю до рівня розвитку штучного інтелекту, а, можливо, і випереджати його [5, с. 212-213]. Без системних інновацій в стратегічний розвиток професійної систе-

ми менеджменту досягти такої відповідності зі штучним інтелектом буде неможливо. Отже, розвиток штучного інтелекту епохи сингулярності визначає інноваційну природу менеджменту як його об'єктивну можливість необхідного існування в сучасному інноваційному суспільстві.

П'яте. Розвиток професійної системи менеджменту в першій половині XXI столітті об'єктивно визначається інноваційною природою саме тому, що його вплив на технологічний, соціально-економічний і соціокультурний прогрес сучасного суспільства стає визначальним. Професійний менеджмент стає базовим трендом розвитку інноваційного суспільства. Ця його позиція доводить необхідність досягнення ним інтегрального стану результативної якості, що вказує на спроможність професійної системи менеджменту вміти і вчасно вирішувати оперативні і стратегічні проблеми інноваційного суспільства. Сучасне суспільство втомилосся від проблем професійної і інтелектуальної неспроможності сучасного менеджменту. Суспільство має право на якісний і результативний менеджмент, який створює для людей необхідні умови щасливого і безпечного життя.

Підсумовуючи, необхідно зауважити, що інноваційний розвиток менеджменту завжди був актуальним, оскільки це давало поштовх до необхідних змін з метою подальшого конкурентоспроможного розвитку як окремої організації, так і суспільства в цілому. Однак, саме в наш час системна реалізація інноваційної природи менеджменту стає стратегічним завданням, без реалізації якого неможливо вирішення базових проблем розвитку інноваційного суспільства. Системна інноваційна трансформація менеджменту стає основою для розуміння смислової логіки і формування практичних дій щодо забезпечення майбутнього існування людського суспільства.

Список використаної літератури

1. Канеман Д., Сібоні О., Санстейн К. Шум: хибність людських суджень. К.: Наш формат, 2023. – 360 с.
2. Кузнєцов Е. А. Концепти інтегральної якості професійної системи менеджменту: майстер-клас; матеріали науково-методологічного семінару. – Одеса: Фенікс, 2020. – 114 с.
3. Кузнєцов Е. А. Професіоналізація менеджменту. Інноваційна парадигма в контексті Індустрія 4.0: майстер-клас; матеріали науково-методологічного семінару. – Одеса: Фенікс, 2022. – 130 с.

4. Лі, Кай-Фу. Штучни й інтелект 2041: 10 передбачень для майбутнього. К.: Форс Україна, 2022. – 464 с.

5. Тегмарк М. Життя 3.0. Доба штучного інтелекту. К.: Наш Формат, 2019. – 432 с.